

YRKINGAR

MÁL FYRI PARTIN

Í hesum partinum fert tú at:

- » lesa yrkingar
- » lurta eftir yrkingum
- » læra teg at kenna mun á ymiskum yrkingum, t.d. siðbundin yrking, modernað yrking, episk yrking og lýrisk yrking
- » lesa yrkingar úr ymiskum tíðarskeiðum
- » læra at greina yrkingar, t.d. læra um bygnað við endarímum, bókstavarímum, endurtøkum og at finna samanberingar og symbol
- » at læra at finna orð, sum hava týðning

- » læra at finna huglagið í yrkingini
- » læra at seta í frásjón
- » læra at leggja fram um eina yrking
- » læra at skriva eina yrking

UM LÝRIKK OG TÓNLEIK

Tá ið tú hoyrir orðið lýrikkur ella poesi, sum tað eisini verður kallað, hugsar tú helst um tekstir, sum eru torførir at lesa og ringir at skilja. Tú kanska hugsar, at tað lesur tú ikki, og tú lurtar heldur ikki eftir tí.

Men, um tú verður spurdur, um tú nakrantíð lurtar eftir tónleiki, sigur tú allarhelst ja. Flestu ungu lurta eftir tónleiki javnan, og um tú gert tað, hoyrir tú nógvar yrkingar.

Nógvir sangtekstir, sum tú hoyrir í popptónleiki, hava ikki týðandi innihald, men tað finnast eisini tekstir, sum eru vakrir, fangandi, syrgiligir og stuttligir, og sum eru fyltir við lýriki.

Ein tekstur kann vekja tankar og kenslur, og tá ið tú fært okkurt meir at vita um hann, og um yrkjaran, sum hevur skrivað tekstin, verður teksturin enn meira áhugaverdur.

Tí skulu vit eisini arbeiða við yrkjaranum.

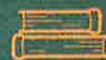
Yrking er bundin skaldskapur, sum eisini er ein partur av fagurbókmentum.

Tað vanligasta evnið í sangtekstum er kærleiki, uttan mun til um tað er ein rokksangur ella klassiskur operatónleikur. Kærleiki er eyðsæð so týðningarmikil og kann lýsast á so ymiskan hátt, at vit ongantíð troyttast. Vit fáa alla tíðina nýggjar yndissangir.

Mugu yrkingar vera løgnar og truplar at skilja? Nei, tað er ikki neyðugt. Mugu yrkingar vera álvarsligar og syrgiligar? Tað er heldur ikki neyðugt. Í hesum partinum fert tú at síggja ymisk sløg av yrkingum. Tað er yrkjarin, sum ger av, hvussu yrkingin skal síggja út, og frælsið er stórt. Og samstundis er tað lesarin, sum ger av, hvussu yrkingin skal tulkast. Tað týðningarmesta er, at tú roynir bæði at skriva og at tulka. Gev hugflognum fríar ræsur og legg til merkis megina í orðunum.

ÁÐRENN VIT LESA

» Gerið eitt hugarok saman á talvuni. Í miðjuni skal standa „Yrkingar“. Skrivið alla tykkara vitan runt um orðið.

Vit kunnu býta yrkingar
upp í trý ymisk sløg:

EPISK YR KING

Yrkingin sigur eina søgu við gongd í.
T.d. yrkingin „Skúlating“ á s. 122.

LÝRISK YR KING

Yrkingin er ikki ein søga við gongd í, men hon ávirkar lesaran
við tankum, hugburði, huglagi og kenslum. T.d. tjóðsangur
okkara, „Tú alfagra land mítt“ á s. 128.

BROTPROSA

Teksturin er ein vanligur tekstur, sum er skipaður
soleiðis, at hann grafiskt sær út sum ein yrking.
T.d. yrkingin „Heyst“ á s. 116.

SAMANUMTØKA

Yrkingar eru bundin skaldskapur, sum eisini er ein partur av fagurbókmentum. Tað vil siga, at tað er ein íspunnin tekstur.

Ymisk sløg eru av yrkingum. Tað kunnu vera:

- a. Episkar yrkingar** hetta eru yrkingar, sum siga eina søgu við gongd í
- b. Lýriskar yrkingar** – hetta eru yrkingar, sum ikki hava eina søgu við gongd í, men hon ávirkar lesaran við tonkum, hugburði, huglagi og kenslum
- c. Brotprosa** – hesin teksturin er ein vanligur tekstur, sum er skipaður soleiðis, at hann grafiskt sær út sum ein yrking

Tær siðbundnu yrkingarnar hava ofta rím og rytmu. Ørindini hava líka nógvar reglur, og yrkingin hevur ofta eitt lag til, so at hon kann syngjast

Tær modernaðu yrkingarnar, prosuyrkingarnar, eru skrivaðar til at lesa upp ella lesa innantanna. Tær hava eingi fóst eyðkenni. Yrkingarnar nýtast ikki at ríma ella at brúka rytmu, og tí kunnu vit ikki syngja tær

Teksturin líkist vanligum teksti, men tá ið hann verður lisin upp, hoyrist, at somu ávirkingarmegi verða brúkt sum í yrkingum

Brotprosa ljóðar ikki sum ein yrking, men er ein vanligur tekstur. Teksturin er skipaður soleiðis, at hann grafiskt sær út sum ein yrking. Vit kunnu siga, at teksturin er „brotin“

Skrivlig uppgáva, latast inn 11.12.2024

Greinið og tulkið yrkingarnar (brúkið frymilin). Tit skulu lata greining og tulking inn skrivligt mikudagin 11. des. (telur sum ein stíkur)

Tit sleppa at arbeiða við yrkingunum í skúlanum mán. 02.12. og mikudagin 04.12. Restina mugu tit gera heima.

Bólkur 1: Sámuel, Silas, Jónas, Ednar og Jóhannes

Greina og tulka yrkingina: Einkí er sum summarkvöld við strendur.

Bólkur 2: Maia, Janhild, Thorgrim, Teitur

Greina og tulka yrkingina: Eg oyggjar veit

Uppgávan:

Brúkið greiningarfrymilin.

Týdningarmikið at tit enda við at seta í frásjón og siga tykkara hugsan um yrkingina.

Einki er sum summarkvöld

Einki er sum summarkvöld við strendur.
Hvítar lýsa gjar- og flidnarendur.
Standa menn á nesjum og á tongum.
Bátur rær við áratökum longum.

Veksur flóð og neyvan tú tað grunar.
Eiðasørt á nøkrum flúri runar.
Syftast fagrir fiskar fram við strendur,
meðan dagar leggur saman hendur.

Hýkur dimmið mjúkt um hellulandið.
Kámast agnið, her eg sjálvur standi.
Áraknarr og syftan millum flesja.
Hómast valla land ímillum nesja.

Fram við landi eftir taragrunni
hava blankar beitur stöðugt runnið.
Sleiskast alt hjá monnunum á tanga.
Ein og ein teir heim til húsa ganga.

Christian Matras

Yrkt: Fríðrikur Petersen 1877

Eg oyggjar veit, sum hava fjøll og grøna líð,
og taktar eru tær við mjøll um vetrartíð;
og áir renna vakrar har og fossa nógv;
tær vilja allar skunda sær í bláan sjógv.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Og tá ið veðrið tað er gott um summardag,
og havið er so silvurblátt um sólarlag,
so spegilsklárt og deyðastilt og himmalreint -
tað er ein sjón, eg veit, tú vilt væl gloyma seint.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Men tá ið stormur spælir lag á fjallatind,
og bylgjurnar tær rúka av stað sum skjótasta hind,
og brimið stórar klettur ber langt upp á møl -
tá bát at temja gaman er við stýrisvøl'.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Mítt føðiland tað fátækt er, eg veit tað væl -
ei gullsand áin við sær ber um fjalladal;
men meðan líðin elur seyð, og havið fisk,
so fæst við Guds hjálp dagligt breyð á føroyings disk.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Mítt føðiland tað er ei stórt sum onnur lond,
men so væl hevur Gud tað gjørt við síni hond,
at alla tíð tað til sín dregur hjarta mítt;
tí rúm tað best í Føroyum hevur at sláa frítt.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Mítt føðiland! tað ynski mær í hjarta er,
at lukkan góð má fylgja tær á tíni ferð,
so leingi sólin roðar í fjøll um morguntíð,
og skuggi fer um grønan vøll og bratta líð.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.